

Już 80 lat Oddziału Łódzkiego PZITB

Jesienią 1937 r. we Lwowie odbył się pierwszy Kongres Inżynierów z udziałem ponad dwóch tysięcy przedstawicieli 14 stowarzyszeń tworzących powstałą 1 grudnia 1935 r. Naczelną Organizację Inżynierów. W gronie tym byli również przedstawiciele Polskiego Związku Inżynierów Budowlanych (PZIB), a inż. *Jerzy Nechay* – sekretarz generalny Związku – wszedł w skład prezydium Kongresu. Obrady Kongresu trwały od 12 do 14 września 1937 r., a trzeciego dnia odbył się III Walny Zjazd Delegatów PZIB, podczas którego m.in. **podjęto uchwałę o powołaniu kolejnych dwóch Oddziałów Związku: Łódzkiego oraz Pomorskiego** (z siedzibą w Toruniu). Odtąd Oddział Łódzki znalazł się w elitarnym gronie ośmiu ośrodków PZIB – obok powołanych rok wcześniej Oddziałów Warszawskiego, Lwowskiego, Krakowskiego, Śląsko-Dąbrowskiego, Poznańskiego i Morskiego.

W tym czasie na całym obszarze II Rzeczypospolitej pracowało zaledwie kilkuset inżynierów budowlanych. Siłą rzeczy najliczniejszym skupiskiem kadry technicznej budownictwa była stolica kraju, gdzie 4–5 maja 1934 r. odbył się Założycielski Zjazd Polskiego Związku Inżynierów Budowlanych. W gronie 150 członków założycieli PZIB znalazło się kilku łodzian, a inż. *Stanisław Brzozowski* był jednym z 13 członków Honorowego Komitetu Organizacyjnego Zjazdu [1].

Według relacji *Mariana Kwiatkowskiego* [2], od jesieni 1936 r. na terenie Łodzi czynnie działała ponad trzydziestoosobowa grupa członków PZIB, której trzon stanowili inżynierowie z Szefostwa Budownictwa Wojskowego DOK IV, kierowanego przez inż. *Stanisława Więckowskiego*. Oficjalnie jednak Oddział Łódzki PZIB rozpoczął działalność dopiero po zjeździe lwowskim. Zorganizowano wówczas kilka kursów projektowania publicznych schronów przeciwlotniczych oraz opracowano m.in. siedem typowych projektów tego rodzaju obiektów. Członkowie Oddziału Łódzkiego PZIB, których pod koniec 1938 r. było 50, przyczynili się także do zorganizowania w Łodzi Stacji Doświadczalnej badającej jakość materiałów budowlanych.

W okresie okupacji PZIB jako organizacja został „wcielony” do Biur Wojskowych Armii Krajowej jako kadrowa jednostka saperów pod kryptonimem „Ciągnik” [1, 2]. Inżynierowie budowlani brali m.in. czynny udział w organizacji tajnego nauczania, w tym w dwóch obozach jenieckich: Oflag II B – Arnswalde oraz Oflag II D – Grossborn. I tak *Stanisław Więckowski* przewodniczył powstałej wiosną 1940 r. Sekcji Łądowej Koła Inżynierów i Techników, działającej na terenie wspomnianych obozów jenieckich, a *Marian Kwiatkowski* był szefem Wydziału Inżynierii Studium Politechnicznego, które od 14 listo-

pada 1940 r. funkcjonowało w obozie Oflag II D – Grossborn. Z działalności tej zachowało się obszerne „Sprawozdanie Studium Politechnicznego w Polskim Obozie Jeńców Oflag II D za okres od 1940 r. do 20 grudnia 1944 r.”, którego odpis został przekazany w 1946 r. władzom Politechniki Warszawskiej, dzięki czemu osoby kontynuujące studia inżynierskie mogły uzyskać zaliczenia projektów i egzaminów zrealizowanych na terenie obozu jenieckiego [2].

W obu wymienionych obozach organizowano także kursy z egzaminami na uprawnienia budowlane. Zaświadczenia o zaliczeniu takiego egzaminu były honorowane do końca 1947 r. przez ówczesne Ministerstwo Odbudowy.

Lata powojenne

24 września 1945 r. Polski Związek Inżynierów Budowlanych reaktywował działalność na szczeblu centralnym, a **8 sierpnia 1946 r.** jako szósty z kolei **wznowił działalność Oddział Łódzki** – liczący wówczas około 30 członków. Już na początku działacze powstałej w grudniu 1945 r. Naczelnej Organizacji Technicznej (NOT) postawili jednoznaczną diagnozę, że „PZIB nie jest w stanie zagwarantować pełnej integracji świata technicznego budownictwa wokół sprawy budowy socjalistycznej Polski” [1]. W związku z tym w ramach NOT-u utworzono 15 lutego 1947 r. Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Budownictwa (SITB), którego Oddział Łódzki zawiązał się 9 października 1947 r. pod przewodnictwem *Alfonsa Graviera*.

W tej sytuacji nieuchronne było połączenie obu organizacji, co też nastąpiło najpierw na szczeblu Oddziałów (w Łodzi 25 maja 1948 r.), a później na szczeblu centralnym w Warszawie **14–15 czerwca 1948 r.** podczas Zjazdu Organizacyjnego, na którym **powołano Polski Związek Inżynierów i Techników Budownictwa (PZITB)** – por. [1, 7].

W gronie organizacji, które musiały wówczas zakończyć działalność, znalazło się m.in. Stowarzyszenie Zawodowe Przemysłowców Budowlanych, po którym pozostał funkcjonujący do dziś miesięcznik „Przegląd Budowlany”.

Omawiając ówczesną działalność Oddziału Łódzkiego PZITB, należy przede wszystkim wspomnieć o działalności samokształceniowej realizowanej w formie odczytów i kursów, co było możliwe dzięki współpracy nawiązanej z powstałym w 1950 r. Wydziałem Budownictwa Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej oraz z Liceum Budowlanym w Łodzi. W 1950 r. zorganizowano pierwszy kurs przygotowawczy na uprawnienia budowlane dla 100 słuchaczy, co zapoczątkowało serię tego rodzaju kursów. W tym samym roku przy Zarządzie Oddziału powołano Komisję Weryfikacyjną do spraw nadawania stopnia inżyniera. W ciągu pięciu kolejnych lat komisja działająca na podstawie ustawy z 28 stycznia 1948 r. o stopniu inżyniera rozpatrzyła 98 wniosków i w rezultacie 73 osobom nadała stopień zawodowy inżyniera. Przy Oddziale Łódzkim funkcjonował ponadto – jako jeden z dwóch działających w naszym kraju – Ośrodek Konsultacyjno-Przygotowawczy, udzielający pomocy osobom ubiegającym się o nadanie stopnia inżyniera.

1 października 1956 r. wieloletnie wysiłki, m.in. działaczy Oddziału Łódzkiego PZITB, zaowocowały utworzeniem w Politechnice Łódzkiej Wydziału Budownictwa Lądowego. Organizatorem i pierwszym dziekanem Wydziału został prof. *Władysław Kuczyński*, który w kadencji 1955–1956 przewodniczył Oddziałowi, a w kadencjach 1952–1953 oraz 1954–1955 pełnił funkcję jednego z dwóch wiceprzewodniczących. Organizowany przez Oddział od 1988 r. konkurs na najlepszą pracę dyplomową wykonaną przez studentów Wydziału otrzymał kilka lat później imię Profesora, którego popieracie od 2006 r. zdobi salę posiedzeń Rady Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska Politechniki Łódzkiej [8]. Od samego początku Oddział i Wydział łączą więzy bliskiej i owocnej współpracy, której przykładem była m.in. wspólna organizacja

w 1991 i 1992 r. XXXVII oraz XXXVIII Konferencji Naukowej KILiW PAN i KN PZITB w Krynicy.

Oddział Łódzki PZITB był dwukrotnie gospodarzem Krajowych Zjazdów Delegatów PZITB: 18–20 maja 1959 r. oraz 22–23 czerwca 1990 r. Na Zjeździe w 1990 r. przyjęto nowy statut PZITB [3], w którym m.in. zapisano, że Oddziały mają osobowość prawną. Do nowego statutu wprowadzono także zasadę ograniczenia pełnienia we wszystkich władzach PZITB tej samej funkcji do dwóch kolejnych kadencji. Również w uchwale generalnej zjazdu znalazło się kilka istotnych zapisów, w tym zalecenie nowemu Zarządowi Głównemu, aby podjął starania mające na celu powołanie Budowlanej Izby Samorządu Zawodowego.

Oddział Łódzki PZITB zapisał się jako prekursor rzeczoznawstwa budowlanego – dzięki uchwale podjętej 13 lutego 1957 r. przez Zarząd Oddziału powołującej Komisję Organizacyjną Zespołu Rzeczoznawców. Od listopada 1957 r. Zespół ten pracował samodzielnie na podstawie „Tymczasowego regulaminu Zespołu Rzeczoznawców”, zatem w 2017 roku przypada 60-lecie funkcjonowania w naszym Oddziale rzeczoznawstwa budowlanego. Pięć lat później, w lipcu 1962 r., Zarząd Główny powołał w Łodzi Drugą Grupę Rzeczoznawców PZITB. Obecnie tę tradycję kontynuuje Zespół Rzeczoznawców funkcjonujący przy Zarządzie Oddziału.

Do niemałych osiągnięć Oddziału należy zaliczyć **zorganizowanie pierwszych czterech ogólnopolskich konferencji naukowo-technicznych KONTRA**, dotyczących problematyki ochrony obiektów budowlanych przed korozją (w latach 1969, 1971, 1974, 1977). Jednym z pomysłodawców, a jednocześnie przewodniczącym Komitetu Organizacyjnego pierwszej konferencji był prof. *Zygmunt Gołębiowski* (1908–1974), a sekretarzem organizacyjnym pierwszych czterech konferencji – kolega *Zbigniew Bułhak*. Od początku współorganizatorem merytorycznym był Komitet Trwałości Budowli Zarządu Głównego PZITB, który do dziś kontynuuje (w cyklu dwuletnim) organizowanie tych konferencji.

W 1987 r. Oddział, wspólnie z Katedrą Fizyki Budowli i Materiałów Budowlanych PŁ, którą w latach 1990–2010 kierował prof. *Piotr Klemm*, **zorganizował ogólnopolską konferencję naukowo-techniczną poświęconą problematyce fizyki budowli**, która odbywała się później co dwa lata. Od 2003 r. nasz Oddział przestał być współorganizatorem tej konferencji.

30 września 1971 r. w Oddziale Łódzkim PZITB powołano Międzyzakładowy Klub Techniki i Racjonalizacji Budownictwa. Klub był finansowo, a także w znacznej mierze merytorycznie, niezależny od Oddziału (miał swój Zarząd oraz Komisję Rewizyjną). W 1989 r. Zarząd Oddziału podjął uchwałę o przekazaniu Klubu do Oddziału PZITB w Piotrkowie Trybunalskim, który 4 lata wcześniej wydzielił się z Oddziału Łódzkiego [5].

Należy tu wspomnieć o uroczystości **jubileuszu czterdziestolecia Oddziału**, która odbyła się 22 października 1988 r. Komitet Organizacyjny pracował wówczas pod przewodnictwem kolegi *Władysława Strusińskiego* – przewodniczącego Zarządu Oddziału w latach 1968–1975. Uroczystość jubileuszowa została zainaugurowana Mszą Świętą w kościele pod wezwaniem Podwyższenia Świątego Krzyża w Łodzi, celebrowaną przez biskupa ordynariusza diecezji łódzkiej dra *Władysława Ziółka*, który dokonał również uroczystego poświęcenia sztandaru naszego Oddziału, a w okolicznościowej homilii powiedział m.in.: *Jako tutejszy biskup dumny jestem, że w mej umiłowanej Łodzi jubileuszowe obchody nasze rozpoczynają się w imię Boże. A zakończył słowami: Niech Bóg błogostawi waszym poczynaniom, Bracia Najmilsi. Trzymajcie wysoko i z honorem poświęcony dziś sztandar. Niech się rozwija na wietrze historii i odstania w każdym czasie ambitne zawołania, jakie na nim pomieściliście* [4].

Wspominając o ważniejszych dokonaniach Oddziału w okresie od 1937 r., należy pamiętać, że są one owocem

Działacze Oddziału Łódzkiego PZITB ze sztandarem poświęconym przez ks. bp. Władysława Ziółka podczas spotkania jubileuszowego 22 października 1988 r.

Po Walnym Zgromadzeniu Oddziału Łódzkiego PZITB 11 marca 2016 r. (pośrodku kolega Wiktor Piwkowski – sekretarz generalny PZITB)

działalności wielu koleżanek i kolegów, którzy nie szczędzili swego czasu na pracę „pro publico bono”. W pierwszej kolejności godzi się wymienić **osoby wyróżnione godnością honorowego członka PZITB**. W maju 1984 r. honor taki spotkał mgr. inż. *Wacława Filipowicza* (1919–2011), w maju 1993 r. prof. *Jerzego Sułockiego* (1921–1998), a w czerwcu 1999 r. prof. *Władysława Kuczyńskiego* (1915–2003). Biogramy tych wybitnych działaczy zostały zamieszczone m.in. w pracy [7].

Po raz pierwszy **godność honorowego przewodniczącego Zarządu Oddziału PZITB w Łodzi**, Walne Zgromadzenie Delegatów Oddziału nadało 7 marca 1990 r. koledze *Władysławowi Strusińskiemu* (1923–1991). Przyjęty 23 czerwca 1990 r. nowy statut [3] m.in. zmienił nazwę funkcji przewodniczącego Zarządu Oddziału na funkcję przewodniczącego Oddziału i dlatego uchwała Walnego Zgromadzenia Delegatów Oddziału z 7 października 1993 r. dotyczyła już nadania godności honorowego przewodniczącego Oddziału PZITB w Łodzi.

5 października 1987 r. w hallu łódzkiego Domu Technika została odsłonięta tablica pamiątkowa ufundowana przez Oddział w celu uczczenia pamięci doc. *Janusza Medwadowskiego* (1915–1985), który przewodniczył Oddziałowi Łódzkiemu w latach 1961–1968. Replika tej tablicy została odsłonięta w maju 1988 r. w gmachu ówczesnego Wydziału Budownictwa i Architektury PŁ, gdzie doc. *Janusz Medwadowski* pracował w latach 1958–1979 [8]. Należy też wspomnieć mgr. inż. *Marianę Kwiatkowskiego* (1904–1987), który m.in. spisał dokonania Oddziału w latach 1934–1984 [2, 9].

W minionym osiemdziesięcioleciu przewodniczyli Oddziałowi Łódzkiemu, najpierw PZIB, a później PZITB: *Stanisław Więckowski* (1937–1938), *Władysław Wyszowski* (1938–1939), *Stanisław Godzina* (1946–1948), *Konstanty Testawski* (1948–1949), *Michał Łętowski* (1949–1950), *Mieczysław Kosin-*

ski (1950–1952), *Jerzy Łysiuk* (1952–1955 oraz 1957–1961), *Władysław Kuczyński* (1955–1956), *Ludwik Kuydowicz* (1956–1957), *Janusz Medwadowski* (1961–1968), *Władysław Strusiński* (1968–1975), *Jerzy Sułocki* (1976–1981), *Stanisław Janowski* (1981–1987), *Andrzej B. Nowakowski* (1987–1993; 28 maja 1993 r. wybrany przez XXXV Krajowy Zjazd Delegatów PZITB w Ostrowcu Świętokrzyskim na funkcję przewodniczącego PZITB, którą sprawował w latach 1993–1999), *Andrzej Fiszer* (1993–1996), *Jan Kozicki* (1996–2016) oraz *Przemysław Bodzak* – wybrany na kadencję 2016–2020.

W tym miejscu należy wspomnieć, że zarówno statut PZIB, jak i statut PZITB przewidywały kadencje jednoroczne i tradycję tę kontynuowano do 1962 r. W latach 1962–1972 przyjęto kadencje dwuletnie, potem trzyletnie, a od 2008 roku – kadencje czteroletnie. Nasuwa się jednak pytanie, czy kadencja czteroletnia jest rozwiązaniem optymalnym, czy czasem nie trwa zbyt długo?

W ostatnich latach nastąpił niespotykany dotychczas rozwój nauki, techniki i technologii. O wiele liczniejszą grupę zawodową inżynierów budownictwa czeka zatem dużo więcej różnorodnych wyzwań, których przynajmniej część musi podjąć nasze stowarzyszenie. Przy tym trzeba uwzględnić fakt, że nie jesteśmy i z pewnością nie będziemy Związkiem masowym, czyli tak licznym jak w latach osiemdziesiątych, kiedy to całe PZITB zrzeszało prawie 50 tysięcy osób, a Oddział Łódzki w 1988 r. liczył 2177 członków zrzeszonych w 66 kołach zakładowych [5]. Obecnie całe stowarzyszenie skupia nieco ponad 4 tysiące członków, a Oddział Łódzki tylko 152 osoby. Z drugiej strony zyskaliśmy mocnego kadrowo i finansowo partnera, jakim stał się funkcjonujący od 2002 r. samorząd zawodowy inżynierów budownictwa (Polska Izba Inżynierów Budownictwa), liczący ponad 100 tysięcy zawodowo czynnych członków pełniących samodzielne funkcje techniczne w budownictwie.

Wydaje się zatem, że w obliczu zadań piętrzących się przed naszym Związkiem **najlepszym wyjściem będzie postawienie na młodą kadrę inżynierską**. I to właśnie robimy w Oddziale Łódzkim. Pierwszym krokiem w tym kierunku było utworzenie 13 czerwca 2013 r. na Wydziale Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska Politechniki Łódzkiej Koła Młodej Kadry Technicznej, zrzeszającego słuchaczy studiów stacjonarnych pierwszego stopnia (po III roku), a także drugiego stopnia (legitymujących się dyplomem inżyniera budownictwa). Natomiast podczas Walnego Zgromadzenia Członków Oddziału Łódzkiego PZITB (11 marca 2016 r.) przewodniczącym Oddziału został wybrany kolega młodszy o ponad 20 lat od poprzednika, a w skład 10-osobowego Zarządu weszło czterech członków Koła Młodej Kadry Technicznej.

MATERIAŁY CYTOWANE W TEKŚCIE

- [1] Polski Związek Inżynierów i Techników Budownictwa – Rys historyczny 1934–1948–1984. Praca zbiorowa. Centralny Ośrodek Informacji Budownictwa, Warszawa 1987.
- [2] *Kwiatkowski M.*: Rys historyczny Oddziału Łódzkiego PZITB od 1934 r. do 1974 r. (maszynopis w archiwum Oddziału PZITB w Łodzi).
- [3] Statut Polskiego Związku Inżynierów i Techników Budownictwa uchwalony 23 czerwca 1990 r. przez XXVII Krajowy Zjazd Delegatów PZITB w Łodzi.
- [4] *Makarczuk M.*: Jubileusz 40-lecia Oddziału Łódzkiego PZITB. „Wiadomości Diecezjalne Łódzkie”, nr 10–11/1988.
- [5] 40 lat Oddziału Łódzkiego PZITB. Praca zbiorowa pod redakcją *A.B. Nowakowskiego*. Oddział PZITB w Łodzi, Łódź 1989.
- [6] Statut PZITB uchwalony 6 czerwca 2008 r. przez XLIII Krajowy Zjazd Delegatów PZITB.
- [7] 80 lat, 1934–2014. Polskiego Związku Inżynierów i Techników Budownictwa, kontynuatora Polskiego Związku Inżynierów Budowlanych. Praca zbiorowa pod redakcją *Stefana Pyraka*. Zarząd Główny PZITB, Warszawa 2014.
- [8] *Nowakowski A.B.*: Jubileuszowe wspomnienia. Na sześćdziesięciolecie Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska Politechniki Łódzkiej. Dom Wydawniczy „Księży Młyn”, Łódź 2016.
- [9] *Kwiatkowski M.*: Rys historyczny Oddziału Łódzkiego PZITB od 1975 r. do 1984 r. (maszynopis w archiwum Oddziału PZITB w Łodzi).